

ISSN 2010-720X

ILIM HÁM JÁMIYET

FAN VA JAMIYAT

2021 (№4)

ISSN 2010-720X

2004-jıldın mart ayının baslap shıga basladı

ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARÍ HÁM ORTA ARNAWLÍ BILIMLENDIRIW MINISTRIGI

ÁJINIYAZ ATÍNDAĞÍ NÓKIS MÁMLEKETLIK
PEDAGOGIKALÍQ INSTITUTÍ

ILIM hám JÁMIYET

Ilmiy-metodikalıq jurnal

Seriya: Pedagogika ilimleri. Psixologiya ilimleri

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat
pedagogika instituti

FAN va JAMİYAT

Ilmiy-uslubiy jurnal

Seriya: Pedagogika fanlari, Psixologiya fanlari

Нукусский государственный педагогический
институт имени Ажинияза

НАУКА и ОБЩЕСТВО

Научно-методический журнал

Серия: Педагогические науки, Психологические науки

Nukus State Pedagogical Institute
named after Ajiniyaz

SCIENCE and SOCIETY

Scientific-methodical journal

Series: Pedagogical sciences, Psychological sciences

№4
2021

Адабиётлар

- Мирзиёев Ш.М. Қонун устиворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. -Т.: “Ўзбекистон”, 2017. 9-б.
- Муслимов Н.А., Усмонбоева М.Х., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. Инновацион таълим технологиялари. -Т.: “Сано-стандарт” 2015. 150-б.
- Жалилов А., Мухаммадиев У., Жўраев К. ва бошк. Фукаролик жамияти асослари. Ўқув қўлланма. -Т.: 2015, 264-б.
- “Ўзбекистонни ривожлантириш стратегияси. Фукаролик жамияти” фан дастури. Миллий Университет, 2018.

РЕЗЮМЕ

Мазкур маколада Ўзбекистон Республикаси ОТМларида “Фукаролик жамияти” фани мисолида муаммоли ёндашув асосида талабаларда танкидий фикрлаш кобилиятини ривожлантириш ва унинг натижалари хакида сўз юритилади.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается развитие навыков критического мышления и их результаты у студентов, на основе проблемного подхода, на примере дисциплины «Гражданское общество» в ВУЗах Республики Узбекистан.

SUMMARY

This article discusses the development of students' critical thinking skills and its consequences on the basis of a problem-based approach on the example of the subject "Civil Society" in the Higher Educational Establishments of the Republic of Uzbekistan.

УМУМТАЪЛИМ МАКТАБИ БОШЛАНГИЧ СИНФЛАРИДА АРТТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚЎЛЛАШ ИМКОНИЯТЛАРИ

Г.Т.Куттибекова – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори

Жиззах давлат педагогика институти

Таянч сўзлар: съянат, гўзаллик меҳнат, эстетик дид, касб-хунар, ота-онага ҳурмат, эстетик тарбия, таълим, эстетик дунёкараши, этитик онги, эстетик дид.

Ключевые слова: изобразительное искусство, работа красоты, эстетика, профессия, уважение к родителям, эстетическое воспитание, эстетический взгляд, эстетическое сознание, эстетический вид.

Key words: art, beauty, upbringing, aesthetic manner (style), profession and mastery, knowledge, aesthetic care, aesthetic education, aesthetic word outlook, aesthetic amazement.

Дунёда умумтаълим мактаби бошлангич синф ўқувчиларини эстетик тарбиялашда бадиий ижоднинг мусиқа ва тасвирий санъат турларининг педагогик имкониятларини аниқлаштириш, мусиқий педагогика ва психология воситасида таълим олувчиларнинг эстетик тафаккурини ривожлантиришга доир катор илмий изланишлар олиб борилмоқда. Айниқса, бошлангич синф ўқувчиларини бадиий матнлар билан ишлашга ўргатиш орқали уларнинг эстетик онги ва дунёкарашини таркиб топтириш, арт-педагогика воситасида болаларнинг эстетик сифатларини ривожлантириш механизmlарини такомиллаштириш мухим аҳамият касб этади. Шу билан бирга, бадиий ижод намуналари асосида эстетик тарбия жараёнларига герменевтик ёндашувни татбиқ этишнинг педагогик тизимини такомиллаштириш алоҳида долзарблик касб этади.

Амалиётда арт-педагогика психолог ва психотерапевтлар томонидан қўлланиб келинаётган арт-терапия ўрнида, яъни ўқувчиларнинг хулки, уларнинг шахси ва характерини коррекциялаш, дарс жараённida яхши муносабат мұхитини ўрнатиш, болалар ва катталар муносабатини тўғрилаш ва ҳоказоларда ишлатилиб келинмоқда [5:67-70].

Арт-педагогика факат бошлангич синфларда тасвирий ва мусиқий фаолият, дарс жараённini тинчлантириш максадларида қўлланилмоқда.

Сўнгги йилларда таълим назарияси ва амалиётида янги терапевтик йўналишни ривожлантиришнинг долзарблиги кўрсатилган нашрлар пайдо бўла бошлади. Мактаб амалиётига хос бўлмаган «терапия» атамасидан фойдаланиш психологларнинг фикрига зид келмайди, аммо гуманистик педагогиканинг асосий гоясига мос келади: шахснинг ижодий салоҳияти ва унинг ривожланиши. Шу сабабли, клиник бўлмаган йўналиши, ўқитувчи томонидан осон ўзлаштирилиши мумкин бўлган, болалар билан ишлашда қизиқарли ва самарали бўлган ҳамда соғликин саклашга хизмат қиладиган педагогик технологияларни излаш, мослаштириш ва ривожлантириш зарурати мавжуд.

Бошлангич синф ўқувчиларининг психологик саломатлигини шакллантириш ва мустаҳкамлаш, шахснинг психологик мослашуви манбаларини кўпайтириш ўқувчиларнинг маънавий ва шахсий саломатлигини мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга қаратилган турли хил ижтимоий-психологик

машғулотлар, тузатиш дастурлари, психотерапевтик услублар орқали амалга оширилади.

Арт-педагогиканинг педагогика ва санъатнинг чорраҳасида пайдо бўлиши ва ривожланиши ўқитувчига уни нафакат даволаш ва коррекциялаш ишларида қўллаш, балки болада бадиий маданиятни ривожлантириш (шу жумладан, ривожланишида нуксони бўлмаган болаларда) ва унга бадиий фаолиятнинг турли шаклларида амалий кўнімларни муваффакиятли ўзлаштиришга ёрдам беради.

Бугунги кунда фаол ривожланаётган илмий билимлар соҳаси сифатида арт-педагогиканинг максади ва кўлами – уни санъатнинг турлари билан ўқувчиларни танишириш асосида педагогик, коррекцион ишларда фойдаланиш, баркамол ривожланган шахсни тарбиялашга ёрдам беради, умуминсоний ва миллий маънавий қадриятларнинг трансляциясини таъминлайди ҳамда болаларнинг жамият ҳаётига бадиий фаолият воситасида мослашишига ёрдам беради [1:95].

Таълимда арт-терапияни жорий этиш ўқувчиларда турли психик фазилатлар ва шахсий хусусиятларни ривожлантиришга ёрдам беради, бу уларнинг муваффакиятли психологик-ижтимоий мослашуви учун катта аҳамиятга эга.

Ушбу услубни мактабларда қўллаш самарадорлиги тўғрисида қўллаб далиллар мавжуд, бу ерда у нафакат тикланиш ва коррекциялаш, балки ривожланиш воситаси бўлиб хизмат килади.

Болалар ва ўсмирлар арт-терапияси бўйича бажарилган илмий ишлар, асосан, умумий ўрта таълим мактабларида ўқувчиларни ўқитиш, тарбиялаш ва ривожлантириш максадида ижодий фикрлашнинг турли шаклларидан фойдаланиш имкониятларини ўрганишга бағишиланган.

Ушбу ишларда муалифлар арт-педагогиканинг асосий хусусиятини ифода этган бўлиб, унда бадиий воситалар, бадиий-ижодий фаолият воситаларидан фойдаланиш бадиий таълим тарбия ўрнини босмайди, балки уларни тўлдиради ҳамда мактаб ўқувчиларининг ривожланиши, ўқитиш ва тарбиялаш жараёнига янги ўзига хос йўналиш беради.

Арт-терапия бу психотерапиянинг ўзига хос шакли бўлиб, у драма терапияси, мусика терапияси ва ракс-мотор терапиясини ҳам ўз ичига олади.

Шубҳасиз, ижодий фаолликнинг ҳар хил турлари

мұхим психо-профилактика ва ривожланиш таъсирига әга бўлиши мумкин. Таълимга инновацион ёндашувлар, масалан, болаларнинг ижодий потенциали намоён бўлишига ва унинг согликни саклаш омилларидан фойдаланишига асосланган бўлиши мумкин ва бўлиши керак. Ўқитиши жараёнида ўқитувчилар ва мактаб психологлари ўқувчилар билан ўйин фаолияти ва визуал, мусиқий, драматик ролларни ижро этиш, бадиий ва шеърий ифодалаш усуллари асосланган бундай шаклларни яхши ўзлаштириб олишади. Бирок бу уларнинг терапевтик амалиётга ўтишлари учун асос бўлмаслиги керак.

Ўқитувчиларнинг фаолиятида терапевтик ва ўкув таркибий қисмларининг араласиб кетишига йўл қўймаслик учун ушбу асар муаллифлари «арт-терапия» ва «арт-терапевтик» (метод, услуб, ёндашув) сўзлари ўрнига «арт усули» («арт усуллари») каби тушунчаларни ишлатишни тавсия этадилар: «ижодий фаолиятга асосланган усуллар», «ижодий усуллар».

Ўрта мактаблардаги болаларнинг руҳий саломатлиги бугунги кунда шифокорлар ва ўқитувчилар учун жиддий ташвиши туғдирмоқда. Асабийлашишлар сони ортиб бормоқда; ўқишига ва ижтимоий ҳаётга қизиқиши ўйқолиб бормоқда; умумий апатиянинг тез-тез намоён бўлиши ёки, аксинча, асабийлашиш ва тажовузкорликнинг кучайиши ҳамда ўқувчиларнинг уяли телефонлардан кўпроқ фойдаланиб турли хил ўйинлар ўйнаши охабатида асабийлик кучайиб бормоқда. Буларнинг барчаси бундай салбий кўринишларнинг олдини олиш учун янги психологик-

педагогик воситаларни излашга ундейди.

Бундай воситалардан бири арт-педагогика – ўкувчиларни турли тадбирлар, тўгаракларга жалб қилиши (расм чизиш, моделлаштириш, мусиқа тинглаш, ракс, ҳаракат ва нуткни ривожлантириш).

Арт-педагогиканинг моҳияти, биринчидан, унинг тарбиявий функциясида шахснинг ахлоқий, ахлоқий-эстетик, коммуникатив-рефлексив асосларига таъсири килади ва санъат ёрдамида ижтимоий-маданий мослашувига ёрдам беради. Бундан ташкари, бадиий педагогика психотерапевтик функцияни ҳам амалга оширади, бу болаларга психологик муаммоларни енгишига, хиссий мувозанатни тиклашга ва салбий тажрибадан ижобий рангдаги туйғулар ва фикрларга ўтишига ёрдам беради.

Шу муносабат билан арт-педагогика ва арт-терапияни батафсил ўрганиш ва ривожлантириш миллий таълимнинг мукобил мактабларини янада такомиллаштиришда ижобий қадам бўлиши мумкин. Албатт, мавзуд маданият ва таълим соҳасидаги мутахассислар учун амалий аҳамиятга эга.

Арт-терапия соғлиқни саклаш технологиясининг психологик усули сифатида ўкувчиларнинг самарали ресурсларини оптималлаштириш, психологик саломатлигини мустахкамлаш, дунёкараши ва муносабатлар тизимини ўзгартиришга қаратилган. Арт-терапиянинг оммавийлиги ва профессионаллигининг ошиб бориши ушбу усул замонавий амалий педагогика ва психологиянинг фаол ривожланаётган шаклларидан бирига айланишига олиб келади.

Адабиётлар

1. Копытин А.И., Свистовская Е.Е. Арт-терапия детей и подростков. -М.: «Когито-Центр», 2007. –С. 95.
2. Медведева Е.А. Социокультурное становление личности ребенка с проблемами психического развития средствами искусства в образовательном пространстве: дис. д-ра псих. наук. / Е.А. Медведева. – Нижний Новгород.: Арт-пресс, 2007. –С.186.
3. Сергеева Н.Ю. Содержание понятия «артпедагогика». Известия ВГПУ, № 1. 2008. – С. 24 -28.
4. Сергеева Б.В., Петренко Н.А. Эстетическое воспитание младших школьников. // Современные научно-технические технологии. 2016. №12. – С. 428-432.
5. Куттибекова Г.Т. Бошлангич синф ўкувчиларини эстетик тарбиялаш муаммоси. // “Илм шарчасмалари”. ISSN 2010-6246. Урганч давлат университетининг илмий-методик журнали. – Урганч: 2020. №10. 67-70-б.

РЕЗЮМЕ

Ушбу маколада умумтаълим мактабларида артпедагогика ва арттерапия технологияларидан фойдаланиш тасвирий санъат ва мусика дарсларида ўкувчиларни тарбиялашда интегратив ёндашувнинг роли ёритилган.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается роль использования арт-педагогики и арт-терапевтических технологий в обучении учащихся на уроках изобразительного искусства и музыки в общеобразовательных.

SUMMARY

The article examines the role of using art pedagogy and art therapy technologies in teaching students in fine arts and music lessons in general education.

КАРАҚАЛПАҚ ХАЛЫҚ ДЭСТУРЛЕРИНДЕ ҲӘМЛЕДАР АНАЛАРДЫҢ ДЕНСАҮЛЫҒЫН САҚЛАЙ ҲӘМ БӨБЕККЕ КҮТИМ ЖАСАЙ ТӘЖИРИЙБЕЛЕРИ

А.Ж.Курбанбаева – ассистент оқытыўши

Әжинияз атындағы Нәкис мәмлекеттік педагогикалық институты

Таянч сўзлар: хомладор аёллар, киндик опа(она), тузли сув, гудак, эчки сути, кимиз, түя жуни.

Ключевые слова: беременные женщины, акушерка, соленая вода, младенец, козье молоко, кумыс, верблюжья шерсть.

Key words: pregnant women, midwife, salty water, infant goat milk, kumis, camel hair.

Адамзат жаратылғаннан берли инсанияттың ишинде хаял-қызлардың орны өз алдына. Қарақалпак халқы да ерте заманлардан басласап хаялларды сыйлаған, кәдирлеген, оларға ҳәр қашан ғамкорлық көрсеткен. Өйткени, ҳаял-ана, карындас, өмирилк жолдас. Ҳаялларды халқымыз жоқары баҳалаған. Ҳалқымыз арасындағы “Жәннет ҳаяллардың аяғының астында” деген пикир де усы пикирлеримизге дәлил бола алады. Ерте дәүирлерден-ақ ҳаялсыз үйдин берекетсиз үй екенлиги мойынланған. Соңынан да, халқымызда қызлар “он алты жаста отаў ийеси” деген де пикирлер бар. Әсиресе, халқымыз жұқли, аяғы аўыр ҳаяллардың ҳүрметин орнына қойған. Илажы барынша оларға көмеклескен. Ҳәмледар ҳаялларды ренжитпейге, үйайымға-кайғы шектирмейге, коркытпаға, шоршытпаға тырысқан. Халықта “Кеўли жаманнан

жаман бала туўылады” деген де гәп бар. Ҳаяллар босаныўына қырық күн қалғанда үлкен апаларымыз олардан барлық аўыр жумыслардан азат еткен. Диний парыз, урп-әдәт (намаз оқып, ораза) тутпаўға да руқсат етилген [1]. Ҳаялдың биринши курсағы болса итибар және де артқан. Оның қорқыныш басыў ушын оларға кенесши, ақылгой ретинде көп балалы аналарды қасына коскан. Олар биринши көз жарыўы күтилип атырған жас келинге өзлеринң басынан өткергенлерин, жүклиликтин барлық жағдайын, толғактың калай басланып, калай босанатуғынын, бала туўғаннан кейин кандай өзгерислер болатуғынын айтып, оның бері тәбийи қубылыш екен айтып отырған. Жас, болажақ ананы тынышландырыўға ҳәрекет еткен. Толғак, ҳаяллардың босаныўы, оларға жәрдем беріў усыллары ерте заманлардан басласап қелипескен. Буның ушын

M A Z M U N Í
PEDAGOGIKA ILIMLERI

Pedagogika teoriyası hám tariyxi

Абаев С., Якубов М.А., Алламбергенов Е.К. Мәнаўият- инсан тәрбиясының өзеги	3
Абдукаримов Н.А. Физическая культура как фактор валеологического и экологического воспитания студентов	5
Алкаров И.Ш. Таалабаларни ижтимоий фаол шахс килиб шакллантириш жараёнининг тарихий асослари	8
Арзисева Б.И. Академик Ж.Базарбаев мийнетлеринде оқыўшылардын ҳукуқый тәрбиясын қөлиплестириў ҳаққындағы пикирлери	11
Дадабаев О.Ж. Особенности развития специальной выносливости юных дзюдоисток 15-16 лет	13
Дзугаева З.Р. Структурно функциональная модель формирования акмелингвистической компетентности студентов медицинского образования в процессе обучения английскому языку.....	15
Eryigitov D.X. Jismoniý tarbiya darslarida umumta'limiy, tarbiyaviy va sog' lomlashadirish vazifalarining bajarilishi	16
Халмуратов М.Т. Вопросы развития спортивной борьбы в республике Каракалпакстан	18
Ibragimova M.X. Uzlusiz ta'lím tizimida didaktika rivojining asosiý yo'nalishlari	19
Ибрагимова Л.А. Қарақалпақ халық педагогикасында балалардын ойлаудын жетилистириўдө жумбаклардың әхмийети	21
Жалиев Т. Дарсдан ташқари машғулотларда таалабаларнинг ижтимоий фаол фукаролик компетентлігіні шакллантириш бұлажак сабый муваффакият омили сифатида	22
Жарылқасынова Г.Х. Компетентлік туушунчаси ва унинг ҳарбий педагоглар фаолиятидаги ўрни	23
Jumaniyazov Q.T., Koshanov Sh. J. Construction and planning of training loads of high-qualified femalefighters of freestyle wrestling	26
Kadirimbetova G.R. Xabar kommunikasiya texnologiyalarini fizika pánin oqitiwdaǵı áhmiyeti	27
Кадрекова А.К., Рахманов Р.Н. Ўзбекистонда бола ҳукукларини химоя килишининг илмий – назарий асослари	28
Калмуратов Т.Н. Хорижий давлатларда мактабгача таълим сифатини бошқаршишнинг ўзига хос жиҳатлари	30
Кудайбергенова Т.К., Ибодуллаева И.Н., Калжанов П. Муаммоли ёндашув асосида таалабаларда танқидий фикрларын көбилиятини ривожлантириш	33
Куттибекова Г.Т. Умумтаълим мактаби бошланғич синфларда арттехнологияларни күллаша имкониятлари	35
Құрбанбаева А.Ж. Қарақалпақ халық дәстүрлеринде хәмледар аналардың деңсаулығын саклау ҳәм бебекке күтим жасаў тәжирибелері	36
Матјанов N.S. Pedagogika olıy ta'lím muassasalarida kvant tushunchalarini shakllantirish	39
Менлимуратова Э.А. Принциплерди әмелге асырыў тийкарында студентлерге мәдениятлараралық байланысты үйретиў системасы	40
Мырзамбетов П.Ш. Спортыларды таңлаудың көп жылдық шұғылланыўлардың әхмийети ҳәм шұғылланыў принциптері...	42
Muxtarova L.A. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyatni fanlararo shakllantirish pedagogik muammo sifatida	44
Одашева Ф.М. Таълим жарапнанда педагогик технологиялардан фойдаланишининг устувор омиллари	46
Óterbergenov J.S. Talabalarǵa bilim beriwde informaciyalıq texnologiyalardıń roli	48
Пахратдинова Р.О. Ышларни миллий хунармандылукка оид қасб танлашға йұналтиришнинг таълимий ва тарбиявий ахамияти	50
Пазылова М.Е. Бұлажак үкитүвчиларнинг ўқув-билиш фаолиятини ривожлантиришда интерфаол методлар	52
Рахимов В.Ш. Олий таълим тизимиде спорт ва соғломлаштыриш туризми кадрларини тайёрлаш соғлом түрмуш тарзини шакллантириш воситаси сифатида	54
Тажиева А.У. Бекмуратова Н.А. Олий таълим тизимиде чет тили дарсларыда қасбға йұналтириб үкитишнинг ҳозирғи ҳолати	57
Tańbaev N. Texnologiya sabaqlarında klasstan tis jumsıldarı shólkemlestiriw hám ótkeriwdiń aýıǵım másseleleri	59
Turimbetov B. Bilimlendiriwde aldinǵı pedagogikalıq tájırıybeler, mashqalalar, sheshimler	61
Уразимбетов А.Б. Миллий идентиклик - глобаллашыған дүнәдә муаммо сифатида	63
Uzakova S.P. Ádebiyat pánin oqituvda oqituvshı hám oqıwshılardıń kompetentlilikin jetilistiriw	65
Valiyev A.N., Amirqulov X.Q., Esbog'anova B. Sirtqi (maxsus sirtqi) bo'lim talabalarining sessiya oralig'i vazifalari mazmunini takomillashtirish (chizma geometriya fani misolida)	67
Zarimbetova G. Baslawish bilimlendiriwde zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalardı hám innovaciyalardı qollaniw mässelesi	69
Сонбайонов О.Ү. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида инсон капиталини ривожлантиришга қаратылған илмий лойиҳаларни шакллантириш ва ташкил қилиш масалалари	71
Юсупова З.Ш. Бошланғич синф ўқувчиларининг жисмоний ва физиологик хусусиятлари	73
Tálim - tarbiya teoriyası hám metodikası	
Abdusamotov A.S., Ibragimova X.Sh. Pisa xalqaro baholash dasturi va dastur doirasida o'quvchilarning kreativ fikrleshimiň baholash...	76
Аллияров А.Д. Ышлар тарбиясида маънавий кадрияттар	78
Бабашева Г.Б. Башланғич синф ўқувчиларининг Ѽёза ва оғзаки нуткани ўтириш	79
Хазратқұлов М. Ўрта мактабларда ёздырыладыган иншолар ва уларға қўйиладыган талаблар	81
Xalilov X.B. Geografiya darslarida rolli o'yinlardan foydalanim oqibatlar shakllantirish metodikasi ("inson faoliyatı muhim ekologik omil sifatida" mavzusi misolida)	83
Избосаров Б.Ф., Камолов И.Р., Канатбаев С.С. Олий педагогик таълим муассасаларида молекуляр физиканы кредит–модуль асосида үкитиши методикасы	84
Қабулова М. Қарақалпақ тили ҳәм әдебияты сабагын оқытыуда оқытышылардың аўызеки сөйлеў ҳәм жазба тилин раўажаландырыў методикасы	87
Quzmanova G.B. Ochiq matnlari masalalarni yechishning klaster usuli	89
Нурбоев Ш. Халк достонларida ўшлар тарбиясининг қўйилиши	90
Юсупов И.К. Әдебият сабакаларында интерактив методларды пайдаланыў	92
PSIXOLOGIYA ILIMLERI	
Нурымбетова Э.Ж. Понимание профессии в современной психологической литературе	94
Нурымбетова Э.Ж. Методика диагностики предрасположенности личности к конфликтному поведению	95
Собиров Ү.Т. Диний мутаассиб (радикал) шахснинг психологик портрети (киёфаси)	97
USTAZLAR SHEJIRESI	
Алламбергенов К. Әдебиятты оқытыў методикасынан биринши илим докторы	99
Алламбергенов К., Юсупов К. Педагог шайыр лирикасы ҳәм тәlim - тәrbия мәселелери	100
ÁDEBIY BAYLANÍSLAR	
Жилемуратова А. Буннан 55 жыл бурынғы хат	103